

NYT om naturbeskyttelsesloven

December 1999 – Indrykning nr. 254-261

Indhold

- 254. Bekendtgørelse nr. 569 af 25. juni 1999 om retningslinier for fastlæggelsen af klitfrednings- og strandbeskyttelsesliniens forløb
- 255. Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 676 af 23. august 1999 om opsætning af mindre oplysningsskilte samt reklamer på idrætsanlæg m.v. i det åbne land
- 256. Beplantning i eksisterende haver indenfor sø og åbeskyttelseslinjen – berigtigelse af Naturstyrelsens vejledning fra 1993 om naturbeskyttelsesloven
- 257. Kan afgørelse efter NBSKL § 3 undværes ved, at naturhensynet varetages i en afgørelse efter anden lovgivning, der forudsætter, at der ved administrationen af den kan/skal tages naturhensyn (vandindvindingssag)
- 258. Ved godkendelse af et vandløbsrestaureringsprojekt meddelt efter § 37 a i vandløbsloven kræves der ikke en godkendelse efter naturbeskyttelsesloven § 3.
- 259. Højesteretsdom om begrebet "bebyggelse" i naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 1 (NBSKL § 17)
- 260. Overtaksationskommissions – kendelse med præjudiciel stillingtagen til bortfald af en dispensation fra åbeskyttelseslinien (NBSKL §§ 16 og 66, stk. 2)
- 261. To naturklagenævnsafgørelser om jorddiger (NBSKL §4)

254. Bekendtgørelse nr. 569 af 25. juni 1999 om retningslinier for fastlæggelsen af klitfrednings- og strandbeskyttelsesliniens forløb **Bekendtgørelse nr. 569 af 25. juni 1999**

Bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. august 1999 og erstatter bekendtgørelse nr. 800 af 5. oktober 1995, der indeholder de nærmere retningslinier for Strandbeskyttelseskommissionens arbejde med at vurdere, hvor de udvidede beskyttelseslinier bør være mindre end 300 m fra kysten.

Ændringen er en følge af den ved lov nr. 282 af 12. maj 1999 om ændring af lov om naturbeskyttelse og af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse fastsatte bestemmelse i § 2, nr. 1 (§ 8, stk. 4) og § 2, nr. 2 (§15, stk. 3), om fastlæggelsen af den udvidede klitfrednings- og strandbeskyttelseslinie i byzone.

255. Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 676 af 23. august 1999 om opsætning af mindre oplysningsskilte samt reklamer på idrætsanlæg m.v. i det åbne land

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 573 af 25. juni 1992 om opsætning af mindre oplysningsskilte samt reklamer på idrætsanlæg m.v. i det åbne land, er den 1. september 1999 afløst af bekendtgørelse nr. 676 af 23. august 1999 om opsætning af mindre oplysningsskilte samt reklamer på idrætsanlæg m.v. i det åbne land.

Den reviderede bekendtgørelse indeholder følgende nye regler:

§ 2, stk. 3 om hvilke farver, der må anvendes på mindre oplysningsskilte, er ændret, således at også skiltets tekst - i modsætning til 1992- bekendtgørelsens krav - skal holdes i afdæmpede farver. Der er endvidere indsat et særligt krav til benyttelse af logo.

I § 4 er indsat en særbestemmelse om opsætning af sponsorreklamer på golfbaner. Bestemmelsen regulerer, hvor mange sponsorreklamer, amtet kan tillade opstillet, samt krav til disses placering og udformning. Reglen supplerer bestemmelsen i § 3 om reklamer på idrætsanlæg.

Om bekendtgørelsens § 8, stk. 3, om ophævelse af de tidligere gældende regler bemærkes, at bestemmelsen ophæver Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 568 af 15. juni 1999. Denne bekendtgørelse trådte i kraft den 1. august 1999 og ophævede bekendtgørelsen fra 1992. Bekendtgørelse nr. 568 indeholdt imidlertid en fejl i § 1, og er derfor nu erstattet af bekendtgørelse nr. 676 af 23. august 1999.

(SNS skr. af 8. sept. 1999, j.nr. SN 1996-0019/Lan-0001)

256. Beplantning i eksisterende haver indenfor sø og åbeskyttelseslinjen – berigtigelse af Naturstyrelsens vejledning fra 1993 om naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven

Vejledning om naturbeskyttelsesloven

Efter § 16 om sø- og åbeskyttelseslinjen må der bl.a. ikke foretages beplantning indenfor beskyttelseszonen. Bestemmelsen i stk. 2 indeholder en række undtagelser fra forbudet, og det fremgår af § 16, stk. 1, nr. 2, at forbudet ikke gælder for "gentilplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver".

Naturstyrelsens vejledning fra 1993 om naturbeskyttelsesloven (lov nr. 9. af 3. januar 1992, som med senere lovændringer er bekendtgjort ved Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 835 af 1. november 1997) oplyser i kapitel 7.3.2, side 78 om undtagelser fra åbeskyttelseslinjen, at bestemmelsen i stk. 2 stort set indeholder de samme undtagelser, som var gældende efter den tidligere lov. Det fremgår endvidere, at "skæringstidspunktet med hensyn til eksisterende haver her er fastsat til 1. september 1977".

Den nævnte skæringsdato er imidlertid ikke rigtig. Skæringsdatoen er den 1. september 1972, hvilket også fremgik direkte af lovteksten i den tidligere lov, jf. § 47a, stk. 2, nr. 3 i Miljøministeriets lovbekendtgørelse nr. 530 af 10. oktober 1984.

Denne skæringsdato er derfor også lagt til grund i Naturklagenævnets afgørelse af 6. januar 1999, jfr. Naturklagenævnet Orienterer, nr. 183, august 1999, i en sag om lovliggørelse af et haveanlæg indenfor åbeskyttelseslinjen.

257. Kan afgørelse efter NBSKL § 3 undværes ved, at naturhensynet varetages i en afgørelse efter anden lovgivning, der forudsætter, at der ved administrationen af den kan/skal tages naturhensyn (vandindvindings sag)

Naturbeskyttelsesloven

En amtskommune forespurgte om muligheden for samlet afgørelse om vandindvinding og naturhensyn i forbindelse med et projekt om indvinding af overfladevand fra en sø, således at der i den konkrete sag kun blev truffet afgørelse efter vandforsyningsloven og vandløbsloven, men ikke efter naturbeskyttelsesloven. Forespørgslen begrundedes bl.a. med hensynet til forenklet administration, herunder at Naturklagenævnet ikke ville blive involveret som ankeinstans.

Naturstyrelsen udtalte bl.a. følgende:

"Naturbeskyttelseslovens § 3 foreskriver bl.a., at tilstanden af søer og vandløb ikke må ændres. § 65 angiver, at amtsrådet kan tillade undtagelser, dvs give dispensation til ændring af tilstanden.

Der findes ikke i naturbeskyttelsesloven hjemmel til at se bort fra bestemmelsen i § 3 ved at indarbejde hensynet til naturen i en afgørelse efter anden lovgivning. Det bliver dermed afgørende, om der i den konkrete sag kræves en afgørelse efter naturbeskyttelsesloven, dvs om de ansøgte foranstaltninger vil ændre tilstanden af sø/vandløb eller ej. Vurderingen heraf må amtet foretage.

Det fremgår af Naturstyrelsens vejledning til naturbeskyttelsesloven (s. 36-37), at mange vandindvindinger ikke ændrer tilstanden af sø/vandløb og derfor ikke behøver behandling efter naturbeskyttelseslovens § 3. Såfremt en søs vandspejl ændres, eller der sker andre ændringer, kræves dog dispensation.

I "Nyt om § 3 og § 4" fra april 1995, indrykning 144, er det præciseret, at "kun i de tilfælde, hvor der er tale om indvinding af overfladevand fra vandløb og søer, som vil have væsentlig indvirkning på vandstandsforholdene, kræves en særlig tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 3."

Det er således Naturstyrelsens vurdering, at en afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3 kun kan undværes, såfremt det af redegørelsen til en afgørelse efter anden lovgivning klart fremgår, at der ikke vil ske ændring af tilstanden af de omhandlede § 3-områder, jf. ovennævnte citat fra "Nyt om § 3 og § 4".

(SNS skr. af 15. juli 1999, j.nr. 1996-4325-0157)

258. Ved godkendelse af et vandløbsrestaureringsprojekt meddelt efter § 37 a i vandløbsloven kræves der ikke en godkendelse efter naturbeskyttelsesloven § 3.

Vandløbsloven

Naturstyrelsen modtager fra tid til anden forespørgelser om forholdet mellem administrationen af § 3 i naturbeskyttelsesloven og en godkendelse til etablering af faunapassage og nedlæggelse af stemmeværk i et vandløb iht. vandløbsloven.

§ 37 a i vandløbsloven blev indføjet med lov nr. 402 af 14. juni 1995. Bestemmelsens stk. 1 giver amtsrådet bemyndigelse til at gennemføre de nødvendige foranstaltninger, herunder regulere vandløbet, for at genskabe en tilfredsstillende natur- og miljøkvalitet i vandløb påvirket af døde å-strækninger og opstemningsanlæg. Stk. 3 fastslår, at § 3, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2 og 3 i naturbeskyttelsesloven ikke gælder for foranstaltninger, der gennemføres af amtsrådet efter stk. 1.

Af forarbejderne til vandløbslovens § 37 a fremgår følgende:

"I de tilfælde, hvor en foranstaltning efter stk. 1 gennemføres i vandløb, der er omfattet af bestemmelsen i § 3 i naturbeskyttelsesloven, vil det ofte være nødvendigt, at der træffes afgørelse om fravigelse af disse bestemmelser. Det er amtsrådet, der efter § 65, stk. 2 i naturbeskyttelsesloven kan meddele dispensation fra § 3. Amtsrådets afgørelse kan indbringes for Naturklagenævnet.

Ved behandling af disse sager, som netop har til formål at forbedre vandløbenes natur- og miljøkvalitet, er der imidlertid behov for at undgå en besværlig og tidsrøvende dobbeltadministration. Det foreslås derfor i stk. 2, at bestemmelsen i § 3 i naturbeskyttelsesloven ikke gælder for foranstaltninger, som amtsrådet beslutter at gennemføre efter stk. 1."

Under Folketingets behandling af lovforslaget blev det oprindelige stk. 2 ændret til stk. 3, jf. ovenfor, og et nyt stk. 2 indføjet. Stk. 2 fastslår, at der ikke kan gennemføres foranstaltninger efter stk. 1, hvis der derved tilsidesættes væsentlige kulturhistoriske interesser.

Det er en selvfølge, at amtsrådet, der er den ansvarlige myndighed efter naturbeskyttelsesloven, i forbindelse med behandlingen af sagen efter vandløbsloven må sikre, at både kulturhistoriske interesser og de hensyn, som generelt skal varetages i medfør af § 3 i naturbeskyttelsesloven, bliver tilgodeset.

Tilsvarende vil selvfølgelig både de naturmæssige og de kulturhistoriske interesser blive inddraget i Naturstyrelsen administration af den tilskudsordning, der er knyttet til vandløbslovens § 37 a og i eventuelle klagesager.

259. Højesteretsdom om begrebet "bebyggelse" i naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 1 (NBSKL § 17)

Naturbeskyttelsesloven

Den i indrykning nr. 206 omtalte Østre Landsretsdom, hvorefter 6 lysmaster til belysning af en ridebane blev anset for omfattet af bebyggelsesbegrebet i naturbeskyttelseslovens § 17, stk. 1 (og planloven), er stadfæstet af Højesteret ved dom af 3. juni 1999.12.13

Østre Landsrets dom er af 13. marts 1998 og ikke som fejlagtigt angivet i indrykning nr. 206 af 7. marts 1998.

(Højesterets dom af 3. juni 1999 (II 218/19998), j.nr. SN 1996-3312-0002. Dommen findes i UFR 1999, s. 1485 ff. Østre Landsrets dom er optaget i Miljøretlige Afgørelser og Domme 1998, s. 156, ff.)

260. Overtaksationskommissions – kendelse med præjudiciel stillingtagen til bortfald af en dispensation fra åbeskyttelseslinien (NBSKL §§ 16 og 66, stk. 2)

Naturbeskyttelsesloven

I forbindelse med en ekspropriation til et vejanlæg havde ejeren fremsat krav om kommunal overtagelse af nogle afskårne arealer. Vurderingen af kravets berettigelse måtte i henhold til taksationskendelsen bedømmes efter arealernes anvendelsesmuligheder på tidspunktet for kravets fremsættelse, hvori indgik blandt andet, at arealerne lå inden for åbeskyttelseslinien. På denne baggrund var overtaksationskommissionen nødsaget til også at tage stilling til, om en tidligere af fredningsnævnet meddelt dispensation stadig var gældende. Det hedder herom i kendelsen:

"Det fremgår af sagen, at naturfredningsnævnet for Århus amts sydlige fredningskreds den 28. sept. 1977 dispenserede fra naturfredningslovens åbeskyttelseslinie med henblik på tilladelse til opfyldning af arealer med jordfyld langs Egeåen. Dispensationen var betinget af, at opfyldningen skete efter en nærmere angivet plan, som i øvrigt kun i begrænset omfang afviger fra Viengevejs nordlige grænse. Tilladelsen blev ikke gjort tidsbegrænset, idet det var forudsat, at den skulle ske over en årrække.

Ved en ændring af den dagældende naturfredningslov i 1978 indførtes en bestemmelse om, at bl.a. dispensationer af denne karakter bortfalder, såfremt de ikke udnyttes i en periode på fem år. Den nugældende naturbeskyttelseslov af 1991, § 66, stk. 2, indeholder en tilsvarende forældelsesfrist for sådanne tilladelser, der dog nu er nedsat til tre år. Loven forudsætter dog, at dispensationer efter tidligere lovgivning fortsat er gyldige inden for rammerne af denne lovgivning. Herefter er forældelsesfristen i den foreliggende sag fem år.

Da det fremgår af sagen, at arbejdet med at foretage opfyldning på arealerne ophørte omkring 1985, lægger kommissionen til grund, at yderligere opfyldning af arealerne må forudsætte en ny dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2 fra den kompetente myndighed (amtsrådet for så vidt angår landzonearealer, byrådet for så vidt angår byzonearealer og sommerhusområder).

Kommissionen må herefter gå ud fra, at ejeren ikke har nogen særlig adkomst til at anvende arealerne til fyldoplæg eller til anden mere intensiv anvendelse..."

Kommentar: Overtaksationens præjudicielle afgørelse om, at en uudnyttet del af en dispensation forældes efter de almindelige forældningsregler i loven, svarer til afgørelsen refereret i Overfredningsnævnet orienterer, indrykning nr. 350. Samme afgørelse fastslog i øvrigt, at den i den pågældende sag foreliggende kun delvise udnyttelse af tilladelsen ikke kunne medføre tilladelsens bortfald, for så vidt angik de allerede udførte arbejder. Spørgsmålet herom var - formentligt på grund af karakteren af dispensationen - ikke relevant i sagen i Overlandvæsenskommissionen.

Hvis de foranstaltninger, som en dispensation vedrører, i det væsentlige er færdiggjort før 3-års fristens udløb, bortfalder dispensationen ikke, selvom et eller flere vilkår ikke er opfyldt inden fristens udløb jfr. Nyt om §3 og §4, indrykning nr. 131 og Nyt om Naturbeskyttelsesloven, indrykning nr. 194.

(Overtaksationskommissionen for Århus og en del af Ringkøbing amtsrådskreds, kendelse af 10/4 1997 (1/1996) jfr. "Kendelser om fast ejendom", 1998, s. 285ff).

261. To naturklagenævnsafgørelser om jorddiger (NBSKL §4)

Naturbeskyttelsesloven

A. Et amt meddelte tilladelse til fjernelse af i alt 425 m jorddiger, som forløb i øst-vestlig retning på en ejendom. Digerne stammede fra tiden efter udskiftningen i slutningen af 1700-tallet og indgik i et større, velbevaret dige- og skelsystem, som markerede udskiftningsstrukturen i ejerlavet. Til amtets tilladelse til at fjerne digestrækningerne var knyttet vilkår om etablering og vedligeholdelse af 3 nord-sydgående læhegn. Begrundelsen for tilladelsen var, at digerne lå uhensigtsmæssigt for den jordbrugsmæssige udnyttelse.

Kommunen anbefalede det ansøgte, men det lokale kulturhistoriske museum og DN påklagede afgørelsen med begrundelsen, at det velbevarede net af jorddiger og løvtræshegn markerede udskiftningsstrukturen og ville miste udsagnskraften ved fjernelse af digestrækningerne og efterfølgende etablering af nye læhegn med en anden placering.

Ejeren anførte, at en del af digestrækningen var ganske lav, ikke synlig på afstand, og at der i øvrigt var mange diger i området.

NKNs afgørelse (et flertal på 12), som ændrede amtets tilladelse til et afslag, var begrundet med, dels den generelle, samfundsmæssige interesse i at opretholde naturtyperne, herunder sten- og jorddigerne, som lovens beskyttelsesregler var udtryk for, og som almindelige driftsmæssige eller andre økonomiske interesser ikke var tilstrækkelige til at begrunde en dispensation fra, dels at de pågældende diger også efter en konkret vurdering måtte anses som værdifulde, navnlig på grund af deres kulturhistoriske betydning.

B. Samme amt havde meddelt lovliggørende dispensation til fjernelse af i alt 615 m jorddiger på en ejendom. Digerne indgik som en væsentlig del af en større og velbevaret dige- og skelstruktur og var med deres krumme forløb sandsynligvis væsentligt ældre end udskiftningen o. 1800. Ud fra resterne bedømte amtet digerne til at have været 0,50 til 0,75 m høje og med en fodbredde på godt 2 m. Digerne havde haft en blandet bevoksning med buske og store løvtræer (eg og ask).

Amtet havde standset fjernelsen af beskyttede diger på ejendommen og meddelt standsningspåbud. Ejeren ansøgte om efterfølgende tilladelse til fjernelse af de første 490 m samt om dispensation til fjernelse af yderligere 125 m. Amtet konstaterede efterfølgende, at også sidstnævnte digestrækning var blevet fjernet, før amtets afgørelse forelå.

Fjernelsen, den efterfølgende ansøgning om lovliggørelse samt ansøgningen om tilladelse til fjernelse af de yderligere 125 m – senere fjernede - jorddiger var af ejeren begrundet med driftsmæssige hensyn. Der ville samtidig med fjernelsen af digerne blive plantet et tilsvarende læhegn med et for driften mere hensigtsmæssigt forløb.

Amtets dispensation var begrundet med digernes "uhensigtsmæssige" beliggenhed. Til dispensationen knyttedes vilkår om anlæggelse af 3-rækkede læhegn af en tilsvarende længde andre steder på ejendommen.

Naturstyrelsen, DN's lokalkomité og DN, hovedforeningen, påklagede afgørelsen.

Naturstyrelsen tilsluttede sig amtets vurdering af digernes formodede alder og funktion og fremhævede, at da området var grænseland mellem danske (kongelige) og slesvigske (hertugelige) besiddelser, var digerne også grænser mellem hhv. danske lovs og jyske lovs funktionsområde. Endvidere påpegedes digernes landskabelige og biologiske betydning. Styrelsen indstillede, at amtets tilladelse blev omgjort til et afslag, og at ejeren blev pålagt at retablere de fjernede diger.

DN fremhævede bl. a., at digernes kulturhistoriske, landskabelige og biologiske værdier var væsentlige, at dyrkningsmæssige interesser ikke kunne begrunde en dispensation, samt at fjernelse af digerne efter standsningspåbudet var en skærpende omstændighed.

NKNs afgørelse (et flertal på 12) omgjorde amtets tilladelse til et afslag. Endvidere pålagdes ejeren at retablere de fjernede diger inden 6 måneder. Der henvises – som under A – til den generelle samfundsmæssige interesse i, at de beskyttede naturtyper blev opretholdt, samt at driftsmæssige eller andre økonomiske interesser ikke var tilstrækkelige til at begrunde en dispensation. De pågældende diger indgik i en velbevaret digestruktur, havde væsentlige kulturhistoriske og landskabelige værdier og fungerede som markante ledelinier. En reetablering af digerne ville, uanset at de autentiske diger var fjernet, være af væsentlig landskabelig, biologisk og kulturhistorisk værdi.

(Klagenævnets afgørelser af 15. februar 1999, NKN j. nr. 97-131/550-0015 og NKN j. nr. 97-131/550-0017).

Kommentar: I begge sager blev der især lagt vægt på digernes kulturhistoriske værdier, men også den landskabelige og – navnlig i B – den biologiske betydning af et velbevaret net af biologiske forbindelseslinier.

Afgørelserne lægger sig i forlængelse af en lang række tidligere afgørelser fra NKN i lignende sager (se også NYT om naturbeskyttelsesloven, juni 1998, indrykning nr. 209 og december 1998, indrykning nr. 233). Det fastslås atter, at "almindelige driftsmæssige eller andre økonomiske interesser ... ikke (er) tilstrækkelige til at begrunde en dispensation".

Naturklagenævnet har tidligere redegjort for de tre hovedkriterier, der lægges til grund for vurderingen af digernes bevaringsværdier (se Naturklagenævnet orienterer, indrykning nr. 122, juni 1997), nemlig:

- om diget fremtræder som et væsentligt element i landskabet i kraft af dets længde, profil eller som del af et sammenhængende digesystem.
- digets kulturhistoriske betydning, navnlig som gammelt ejerlaugs- eller ejendomsskel og
- digets betydning som biotop eller økologisk spredningskorridor.